

FINNISH INSTITUTE
OF INTERNATIONAL AFFAIRS

FIIAN TUTKIMUSOHJELMA KAUELLE 2020-22

Yleistä:

Ulkopoliittinen instituutti (FIIA) on perustettu eduskunnan säätämällä lailla. Lain mukaan instituutin tehtävänä on tutkimuksen tekeminen kansainvälisen politiikan ja talouden sekä Euroopan unionin kysymyksistä. Instituutissa tehtävän tutkimuksen tulee täyttää korkeat tieteelliset kriteerit. Samalla sen tulee kuitenkin olla aihepiiriltään ja lähestymistavoiltaan poliittista päätöksentekoa ja siihen liittyvää yhteiskunnallista keskustelua tukevaa. Monitieteiset lähestymistavat ja tieteiden välinen vuorovaikutus muodostavat instituutin tutkimuksessa tärkeän ominaispiirteen. Tutkimustoiminnassa noudatetaan humanistisille tieteille sekä yhteiskunta- ja käyttäytymistieteille laadittuja tutkimuseettisiä periaatteita.

FIIAn tutkimustoiminta nojaa instituutin lakisääteiseen riippumattomuuteen. Eduskunta nimittää instituutin hallituksen, joka puolestaan hyväksyy tutkimusohjelman. Johtajan, tutkimusohjelmien johtajien sekä tutkimushenkilökunnan vastuulla on tutkimusohjelman toteutus siten, että tutkimuksessa noudatetaan asianmukaisia tieteellisiä kriteerejä ja että sillä on vahva yhteiskunnallinen merkitys. Instituutin tutkimuksen tieteellisen uskottavuuden turvaamiseksi ja tutkimusohjelman vahvistamiseksi instituutin johto ja sen tutkijat hankkivat instituutille myös ulkopuolista tutkimusrahoitusta.

FIIAssa tehdyn tutkimuksen tuloksia levitetään sen erilaiset kohdeyleisöt mahdollisimman hyvin huomioiden. Tutkijoiden edellytetään osallistuvan oman alansa tieteelliseen keskusteluun julkaisemalla tutkimustuloksiaan kansainvälisissä ja kotimaisissa tieteellisissä aikakausjulkaisuissa ja muissa teoksissa. Instituutin omia julkaisusarjoja käytetään tehokkaasti erityisesti päätösvalmistelua ja kansalaiseskustelua tukevan tutkimustiedon esittelyyn. Instituutin kotisivut, muut viestimet ja seminaarit tarjoavat kanavan tutkimukseen pohjautuvien näkökulmien ajantasaiseen esittelyyn.

Hyvien edellytysten luomiseksi tutkimustoiminnalle instituuttiin tulee luoda virikkeinen ja luova tutkimusympäristö, jossa tutkijat saavat riittävästi intellektuaalista tukea työlleen. Tutkimusohjelman organisointi ja hallinto järjestetään siten, että se kannustaa tutkijoiden ja tutkimusryhmien väliseen vuorovaikutukseen ja yhteistyöhön. Ohjelmarakenteen täytyy olla toimenkuvien ja vastuusuhteiden osalta selkeä. Sen täytyy kuitenkin mahdollistaa ohjelmakauden aikana ilmenevien uusien tutkimustarpeiden jouheva kytkeminen mukaan rakenteeseen.

FIIAn tutkimusohjelmaa toteutetaan tiiviissä yhteistyössä ja vuorovaikutuksessa muiden kotimaisten ja kansainvälisten tutkijaryhmien ja tutkimuslaitosten kanssa. FIIA toimii vahvasti kansainvälisessä viitekehysessä. Instituutti ja sen tutkijat ovat monipuolisesti verkottuneet ja

instituutin tutkijakunta on kansainvälinen. Erimittaiset kansainväliset tutkijavierailut tukevat tutkimusohjelman toteuttamista. FIIAn tieteellisellä neuvottelukunnalla on tärkeä rooli instituutin kansainvälisten yhteysklien kehittämässä sekä sen tutkimuksen tieteellisen tason arvioinnissa.

Tutkimusohjelmarakenne:

Tutkimusohjelman toteuttamisen runkona ohjelmakaudella 2020-22 toimii kolmen tutkimusohjelman rakenne.

Kolmen erillisen ohjelman rakenne on osoittautunut toimivaksi malliksi FIIAn kokoisessa organisaatiossa; se on kuluneilla kausilla tuottanut varsin vähän siiloutumista ja johtanut vilkkaaseen ohjelmien väliseen yhteistyöhön. Ohjelmista pyritään tekemään mahdollisimman tasakokoiset, mikä helpottaa niiden johtamista ja hallintoa. Kolmen ohjelman rinnalla on osittain ulkopuolisen rahoituksen varassa toimiva Yhdysvaltojen politiikan ja vallan tutkimuskeskus, jonka nykyinen ulkopuolinen rahoitus ulottuu vuoden 2020 loppuun.

Yleiseksi tavoitteeksi otetaan edelleen FIIAn tutkimuksen monitieteisyyden kehittäminen. Erityisesti poliittisen taloustieteen ja kansainvälisen oikeuden sekä sopivassa määrin myös historiantutkimuksen asiantuntemusta pyritään lisäämään politiikan tutkimuksen ja aluetutkimuksen rinnalla. Kansainväliset tutkijarekrytoinnit edistävät FIIAn tutkimusaiheiden laaja-alaista hahmottamista ja tukevat instituutin kansainvälistä roolia.

Tutkimusohjelmien temaattiset painopisteet ja kysymyksenasettelut:

Kolmen tutkimusohjelman temaattisten painopisteiden tulee olla selkeät ja jäsentyneet FIIAn kotimaisen ja kansainvälisen profiiliin ja asiantuntemuksen pitämiseksi kirkkaana. Ohjelman tulee kuitenkin huomioida suomalaisen ulko- ja turvallisuuspoliittisen sekä Eurooppa-poliittisen päätöksenteon keskeiset tarpeet ja instituuttiin tässä suhteessa kohdistuvat odotukset. Tämä merkitsee, että jokaisessa kolmesta tutkimusohjelmasta tulee tutkia sopivassa määrin myös Suomen ulko-, turvallisuus- ja eurooppapolitiikkaan liittyviä kysymyksiä sekä ohjelmissa tutkittujen kansainvälis- ja globaalipoliittisten kehityskulkujen vaikutuksia Suomelle.

EU-tutkimusohjelma

FIIAn EU-tutkimuksen pääasiallisina kohteina ovat yhtäältä EU:n yhteinen politiikka sen FIIAn kannalta tärkeiksi hahmotetuilla aloilla (ulkosuhteet, unionin suuret kehityslinjat sekä keskeinen vallankäyttöjärjestelmä) ja toisaalta keskeisten jäsenmaiden politiikka näillä kentillä.

Tutkimuksen ensimmäisenä painopistealueena ovat EU:n ulkosuhteet ja unionin globaalien roolin eri ulottuvuudet. Tällä tutkimuskentällä FIIA on Suomessa ainoa toimija unionin sisäisten politiikkojen ollessa tutkimuskohteena maan taloustieteellisissä ja sektoritutkimuslaitoksissa. Unionin globaalia roolia ja toimintaedellytyksiä tarkastellaan vahvasti muuttuvaa kansainvälistä toimintaympäristöä vasten, jolloin unionin suhteet keskeisiin suurvaltoihin nousevat tärkeäksi

teemaksi. Myös Brexitin samoin kuin unionin sisäisen koherenssin vaikutukset sen ulkosuhteisiin ja kansainväliseen rooliin kuuluvat tämän tutkimusosan keskeisiin kysymyksiin. Tässä yhteydessä vahvistetaan edelleen instituutin osaamista unionin kauppapolitiikan tutkimuksen alalla. EU:n kansainvälisiä kumppanuuksia (ml. Afrikka-kumppanuudet) samoin kuin erityisesti suhteita MENA-alueen maihin ja Turkkiin koskeva tutkimus palvelee jatkossakin tärkeitä tiedontarpeita mm. liittyen pakolaiskriisin taustoihin ja sen hallitsemisen mahdollisuuksiin. Tutkimuksessa seurataan myös unionin naapuruuspolitiikan murrosta.

Unionin ulkosuhdetutkimuksen erityisenä painopisteenä on unionin turvallisuus- ja puolustuspolitiikan tutkimus, joka tukee suomalaista päätöksentekoa ja Suomen vaikutusmahdollisuuksia. Tutkimus painottuu tällä kentällä keskeiseen toimija-asetelmaan ja alan vallankäytön ja toimintalogiikan analysointiin. Unionin puolustusyhteistyön vaikutuksia arvioidaan yhtä hyvin transatlanttisessa kontekstissa kuin yksittäisten jäsenmaiden suorituskykyjenkin kannalta. Unionin sisäisen ja ulkoisen turvallisuuden rajapinnat kuten rajaturvallisuus sekä kyber- ja hybridiuhkiin vastaaminen ovat niin ikään keskeisessä roolissa. Pohjoismaiden välinen ulko- ja turvallisuuspoliittinen yhteistyö kuuluu tutkimusaiheena tähän yhteyteen.

Toisen suuren painopisteen FIAn EU-tutkimuksessa muodostavat unionin suuret kehityslinjat ja integraatiokehityksen muodot. Tähän kuuluvat unionin poliittis-valtiollisen luonteen jäsentely (liittovaltiokehitys); unionin eriytymiskehityksen muodot sekä integraation poliittiseen legitimiteettiin liittyvät suuret kysymykset (integraation vastustus ja EU-mielipiteen polarisaatio; integraation koherenssi ja yhteiset arvot). Brexitin vaikutusten arviointi muodostaa erään keskeisen läpileikkaavan teeman FIAn EU-tutkimuksen eri aihealueilla.

EU:n vallankäyttöjärjestelmän tutkimus (toimielinten väliset suhteet, unionin demokraattinen järjestelmä) on EU-ohjelman kolmas painopistealue, jonka kysymyksenasettelujen tulee mukautua unionissa kulloinkin käynnissä oleviin poliittisiin kehityskulkuihin. FIAn tehtävänä on ylläpitää vahvaa asiantuntemusta EU:n päätöksentekoon ja vallankäyttöön liittyvissä kysymyksissä siitäkin syystä, ettei aihepiiri lukeudu minkään muun suomalaisen tutkimuslaitoksen prioriteetteihin.

EU:n keskeisten jäsenmaiden Eurooppa-politiikkaa koskeva tutkimus liittyy ohjelman yllämainittuihin painopistealueisiin ja valottaa niihin liittyvää jäsenmaiden välistä dynamiikkaa. Tutkimus nojaa keskeisten EU-maiden historiallisten identiteettien sekä niiden Eurooppa-politiikan valtiosisäisten vaikuttimien hahmottamiseen. Erityisesti unionin suurten jäsenmaiden Eurooppa-politiikan tiivis seuranta ja muutosten ennakointi kuuluu instituutin suomalaista päätöksentekoa tukevien tutkimusaiheiden keskiöön.

EU:n itäisen naapuruston ja Venäjän tutkimusohjelma

Tutkimusohjelman pääasiallisina kohteina ovat yhtäältä Venäjän ulko- ja turvallisuuspolitiikan sekä sen valtiosisäisten vaikuttimien tutkimus. Venäjän ulko- ja turvallisuuspolitiikan tutkimuksen osalta pääpaino on Venäjän politiikassa sen eurooppalaisessa naapurustossa, suhteissa EU:hun ja Natoon sekä politiikassa Itämeren alueella. Tutkimuksellista huomiota kohdistetaan vahvasti myös Venäjän Aasia-politiikkaan sekä Euraasian unionin

kehityskulkuihin. Toisaalta myös Venäjän suhteet Suomeen ja Suomen rooli Venäjän ulko- ja turvallisuuspolitiikassa ovat tutkimuksen kohteena.

Venäjän ulkopoliittikan hahmottamisessa valtionsisäisten tekijöiden vaikutuksella on keskeinen rooli, jonka Venäjän yhteiskunnallisen kehityksen vuoksi voi katsoa lähivuosina painottuvan entisestään. Alkavalla ohjelmakaudella Venäjän sisäistä kehitystä tutkitaan myös sen alueiden roolin sekä valtajärjestelmän ympärillä käytävän poliittisen ja perustuslakiin kohdistuvan keskustelun vaikutusten osalta.

Tutkimusohjelman toisena kohteena ovat EU:n itäisen kumppanuuden maat, erityisesti Ukraina ja Valko-Venäjä sekä niiden poliittinen kehitys, ulkopoliittikka ja suhteet EU:hun ja Venäjään. Alueellinen dynamiikka valta-asetelmiseen sekä ulkopoliittikan valtionsisäisten tekijöiden merkitys kuuluvat myös ohjelman keskeiseen tutkimuskenttään. Tutkimusta laajennetaan kattamaan laajemmin myös Keski-Aasian maita samoista näkökulmista sekä alueen ulkopuolisten suurvaltojen kuten Kiinan ja Turkin roolia koko entisen Neuvostoliiton alueella.

Globaalin turvallisuuden tutkimusohjelma

Tutkimusohjelman pääasiallisina kohteina ovat yhtäältä globaalin valtajärjestelmän kehitys ja keskeinen toimintalogiikka. Tutkimus painottuu valtajärjestelmän kannalta keskeisten toimijoiden kuten Yhdysvaltojen ja Kiinan ulkopoliittikan ja globaalin roolin tutkimukseen. Suurvaltapoliittikkaa koskevan tutkimuksen alueellisina konteksteina ovat yhtäältä Eurooppa ja transatlanttiset suhteet instituutissa jatkossakin tarvittavan vahvan Aasia-osaamisen painottuessa poliittiseen kehitykseen Aasian-Tyynenmeren alueella. Sekä Yhdysvaltojen että Kiinan ulkopoliittikan osalta paitsi ulkopoliittikan pääasiallisten suuntaviivojen ja niissä tapahtuvien muutosten niin myös tähän muutokseen olennaisesti vaikuttavien kansainvälisten ja valtionsisäisten tekijöiden rooli on tutkimuksen kohteena. Ohjelman vahvan geoeconomisen lähestymistavan myötä taloussuhteiden ja kauppapolitiikan merkitys on vahvasti läsnä suurvaltatutkimuksessa.

Globaalin valtajärjestelmän kokonaisdynamiikan hahmottamiseksi ohjelmaan rakennetaan asiantuntemusta myös muita keskeisiä alueellisia toimijoita (BRICS-maat ja niistä erityisesti Intia) ja alueellisia yhteistyöjärjestelmiä koskien. Arktisen politiikan tutkimus kuuluu ohjelman tutkimusaiheisiin yhtä hyvin suurvaltaulottuvuuksineen kuin alueen yhteistyö- ja hallintajärjestelmien tilaa ja toimintakykyä koskien.

Ohjelman toinen painopistealue on globaalin hallintajärjestelmän ja sen johtavien instituutioiden ja normijärjestelmien tutkimus EU:n ja Suomen kannalta tärkeillä globaalihallinnan alueilla. Näitä ovat ensinnäkin globaali turvallisuuspolitiikka ja erityisesti YK:n toiminta. Turvallisuuspoliittisen yhteistyön ja sen Euroopan kannalta keskeisten instituutioiden ja normijärjestelmien kuten NATO:n tai kansainvälisen aserajoitusregiimin tutkimus kuuluvat myös ohjelman teemoihin. Turvallisuuspoliittisia instituutioita koskeva tutkimus painottuu instituutioiden toimintaedellytysten, niiden sisäisen valta-asetelman sekä muutostrendien tutkimukseen.

Globaalin ja eurooppalaisen perinteisemmän turvallisuuspolitiikan ohella myös kansainvälinen ilmasto- ja energiapolitiikka sekä kyberturvallisuus kehittyvine hallintajärjestelmineen kuuluvat ohjelman tutkimuskenttään. Kaikkia tutkittavia globaalihallinnan osia lähestytään sekä poliittisina että normatiivisina järjestelminä, minkä vuoksi monitieteisellä asiantuntemuksella on tässä yhteydessä erityinen merkitys.

Ohjelman uuden painopistealueen muodostaa kansainväliseen politiikkaan keskeisesti vaikuttavien laaja-alaisten globaalien kehitystrendien ja niitä koskevan perustutkimuksen vahvempi huomioiminen ohjelman aihealueilla. Tällaisia trendejä ovat esimerkiksi teknologinen kehitys (esim. digitaalinen kehitys ja keinoäly), demografinen kehitys ja transnationaaliset ideologiset kehitystrendit. Kaikkien trendien vaikutukset kansainvälisen politiikan toimijarakenteeseen ja instituutioihin ovat tärkeitä kysymyksiä tulevan globaalijärjestyksen ennakoimiseksi ja niihin tartutaan aktiivisesti esimerkiksi kansainvälisten tutkimushankkeiden puitteissa.